

Takrat so cvetele akacije...

Črtica. — Spisala Lea Fatur.

Bele, dehteče, so stale kakor neveste v vencu ob poti na kolodvor. Pot se je vila okoli prijaznega griča. Raz njega je gledala ponosna, od gospodarskih poslopij obdana hiša vaškega velmoža, župana Semiča.

Pod gričem se je širila Semičeva senožet, kot krasen bel rob so jo mejile akacije. Skozi sveže zelenje senožeti je hitela stezica proti vasi, ob stezici so stale, oko pri očesu, spominčice. Ljubke, modre.

Bil je četrtek. Dan oddiha za otroke in učitelje na kmetih. Pod cvetočimi akacijami se je izprehajala trnska učiteljica Zora. Sama krasna kot pomladni cvet, je obračala jasno oko v zeleneče gore, v smehljajoče nebo. Veselila se je pastirčice, ki je skakala, otresaje repek, po cesti, veselila se lastavic, ki so sedale na brzojavne žice ob železniškem tiru, vrabčičev, ki so letali proti kolodvoru, kjer jih čaka žito, veselje malih čivkačev.

Proti kolodvoru so hiteli, od tam prihajali potniki. Pridrda, oddrda vlak, prinaša, odnaša srečo. Zato pohiti marsikdo rad na kolodvor. Morda ga čaka tam, in če ne, se odpelje za njo... Širen je svet, ne veš, kje biva sreča, kod se skriva nedosežna.

Zora je gledala za hitečimi potniki, ozrla se na senožet in se nasmehnila. Akacije in spominčice... Pomlad, mladost, ljubezen... Ljubezen, zlata sreča ženskega srca. Sladko so dehte akacije, bučele so brenčale po njih. Zora je stopila na prste, da doseže vejico, polno cvetja. V visoko počesane, bujne kostonjave lase, za pas, v nedra si je nadela šopkov, naložila si jih v pisani predpasnik.

Veselo je odzdravljala mimoidočim, stopila s svojim dehtečim bremenom na senožet, se sklonila k spominčicam. Pogledala je prenežne cvetke, odsev nebeške modrine, in zadrhtela od sreče... Iz stoterih drobnih oči jo je pozdravljala ljubezen... Hlastno je trgala roka modrooke cvetke in jih sestavljala v šopek. Bil je krasen. Zora je zrla na cvetje, pogledala na prosojno nebo, pomlajeno zemljo, svojo mladost, svoje nade... Nasmehnila se je v sladkih mislih in zakrila žareče lice v šopek: — Bel kot akacijin cvet bo poročni venec, modro kot spominčica ženino oko... —

Šla je po stezici proti vasi in se ozrla na ponosno hišo na griču. Majhen oblaček je pokril jasno čelo mlade učiteljice. Spomnila se je razposajenih

županovih otrok. Troje jih je hodilo v šolo. V svesti si, da so županovi, so prezirali druge, bili neubogljivi. Večkrat je bila Zora primorana kaznovati jih, otroci pa so se vedli, češ kakor da jo zatožijo očetu. Matere niso imele, zato so bili brez varstva in strahu. Neprijetna ura za mlado učiteljico, če pride oče ali mati kaznovanega otroka pritoževati se... Tem bolj neprijetno, če je oče kaznovanca šolski predsednik... Ah, na kmetih je težko življenje za učiteljico... Glej na desno in na levo, da se ne zameriš... In treba je ustrezati šolskim postavam in svoji vesti...

V glinasti vazi je stal šopek. Vlažna, borno opremljena soba je zadehtela po pomladi. Iz lične škatljice je vzela Zora zavoj pisem in jih jela prebirati. Kdove vkolikič... Bučelica je pribrenčala skozi okno, vrišč otrok, ki so majali vrbin lub ob potoku, je prihajal do nje... Pomladna radost... Zora je zažarela veselja. Pomlad je v svetu — in nji se bliža prava pomlad življenja. Zdaj mora podpirati mater-vdovo in sestro, ki je v tretjem letniku pripravnice. Pa sestra naredi maturo, stopi v službo, mati gre k nji... Brema težke skrbi se odvali od mlade, krasne Zore — in ona...

Pisma ji piše, polna sladkih obetov. Pridno študira Gabriel, da povede zoro svojega življenja z utrudljive vožnje učiteljske službe v tihi zakonski pristan.

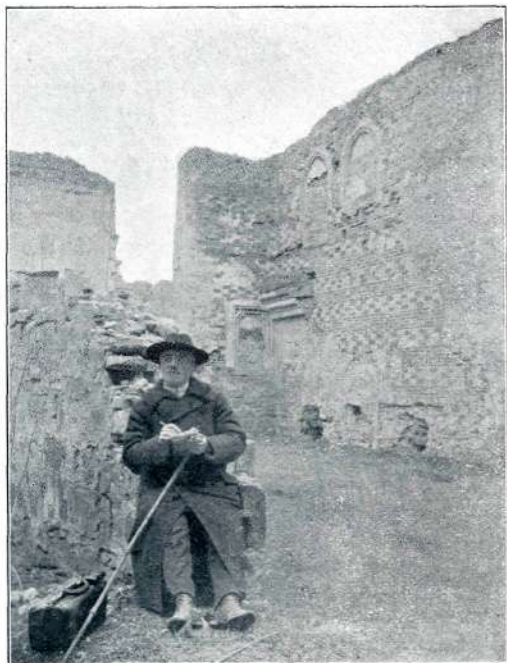
„Nič več se ne boš mučila s trmastimi vaškimi paglavci, nič več se klanjala ošabnim kmeticam za hrano in stanovanje. Sama svoja gospa boš, moja Zora, le meni boš živela, dragica...“

Pomlad. Sladko, kot njegove besede, dehte akacije, spominčice so Gabrielovo zvesto oko... Poljubovala je spominčič modra očesca in se naslajala ob vonju akacij...

Rahlo, boječe je potrkalo...

Počasi je vstopil starikavi vaški velmož Semič. Župan, trgovec, posestnik in šolski predsednik, se je zavedal svoje časti, nosil bahato svoje rejeno telo, si pogladil rad sivo brado, se pohvalil s hišo, polno blaga. Bil je mož na svojem mestu, v trgovini kakor v županstvu, na polju kakor v hiši. — Zdaj pa mu je zalila zadrega debelo, rdeče lice, sivo oko je begalo nemirno po praznični obleki, obutalu in klobuku... Nikjer ni bilo praška — vse čisto, svetlo, novo. — In vendar je zapazil župan, da je bil njegov obisk neprijeten...

Seveda Zora je sanjala o Gabrielu, vitkem, visokem, bujnolasem. Pa je prišel čokati, plešasti Jože Semič . . . Ravno kar je poslušala Gabrielove sladke

FOT. L. LENART.

NA RAZVALINAH TURŠKEGA GRADU V HOTIMU.
(BESARABIJA).

besede . . . In zmoti jo ta župan! Župan, neroden, oduren mož, prihaja gotovo radi otrok . . . O proza!

„Gospod predsednik, kaka čast za mene! Izvolite na stol, do zofe, če bi bila tudi lesena, se še ni povzpela moja Črnečka. Poglejte to sobico! Vlažna, mala. In še to sem dobila le po milosti, kakor mi namiguje moj kmetavs, gospodinja moja . . . Po milosti! Pa plačujem sedem kron za njo — mesečno sedem kron! Pomislite, gospod župan, kako daleč imam do šole. Poleti je prijeten sprehod, ali pozimi se premočim, namrazim. Kak križ imam tudi s hrano! Šolski svet bi moral vendar ukreniti, da dobi tudi učiteljica stanovanje, sobo in kuhinjo v šolskem poslopju, da ne bo odvisna od milosti teh domišljavih kmetov. Kaj pretrpi učiteljica na kmetih! Obupala bi, da nimam nade rešiti se teh težav . . .“

Tako je govorila Zora in upirala velike, smehljajoče se črne oči v župana. On pa, ki je bil vendar mož na mestu med občani, kupci in posli, je rdel kot petnajstleten deček, mencial novi klobuk med okornimi prsti, se premikal nemirno po stolu in strmел v Zorino sveže lice, v njeno vzneseno postavbo.

Še nikdar se ni zdel samozavestni vaški mogotec Zori tako neroden. Samo še za ušesom naj se popraska . . . Zora je prasnila v vesel smeh:

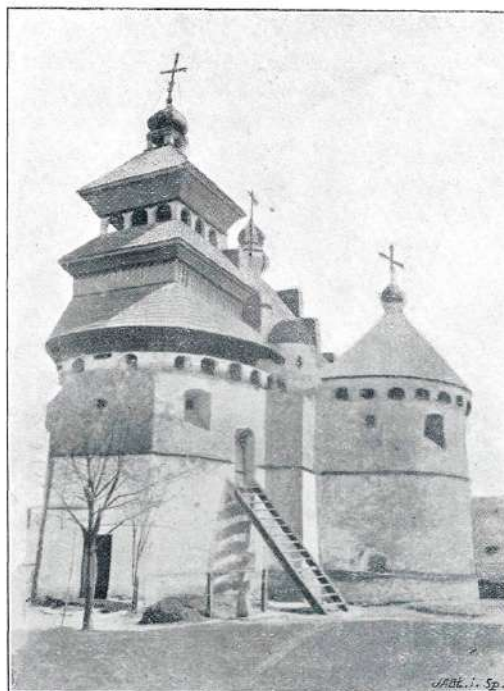
„Zakaj me motrite tako, gospod župan? Moja frizura se vam zdi preumetna za našo vas? Ali pre-dobro izgledam za mojo hrano? Ali mislite, da imam novo obleko? Ne, gospod župan, na meni ne zraste vsako leto nova; kadar kupim, kupim pri vas in vi mi prodajate za izjemno nizko ceno — kaj ne, gospod župan?“

Še vedno je obračal klobuk v roki, nabiral lice v svečano bedaste gube . . . Videč, da ne bo hudega, je stopila Zora po tem rekognosciranju popogumno na bojno polje:

„Vi prihajate zaradi otrok, gospod župan . . . Prisiljena sem bila že večkrat kaznovati jih. V šoli so vsi otroci enaki — vašim pa manjka materine roke, vedno bolj razposajeni postajajo — ženiti se morate, gospod župan . . .“

Na te besede je odgovoril vaški velmož naglo in živahno:

„Baš zaradi tega . . . Otroci pogrešajo matere . . . Vsega je v moji hiši, saj veste, gospica — vsega, samo reda ni. Saj veste, gospica, kako je v moji hiši: blaga in denarja na pretek. Moji soprogi ne bi trebalo, da dela. Posli so tu. Samo ukazovala bi . . . Resnično, prava — gospa . . . Zagotavljam vas: velika

FOT. L. LENART.

STARA RUSKA CERKVICA NA RUSKEM PODOLJU.

gospa! Stopi v kuhinjo, ukaže kuharici, stopi v prodajalno, pogleda fante, stopi na vrt, na njive . . . se ohladi v senci akacij, se sprehaja po senožeti. Kaka muka je to, prosim vas, gospica? Pa si izbere blaga

v prodajalni — šiviljo ima v hiši. V shrambi so jedila, v kleti vino. V hlevu so konji, v kolarni kočija, v blagajni denar. Kaj mislite, gospica Zora: je to težava, muka?“

Zora je mislila na velike, lepe prostore v hiši na griču, na železno blagajno, na posle, konje, kočije . . . na svojo malo plačo, velike potrebe, na sestro in mater . . . Županja, kako lahko živi, lahko pomaga svojcem. Domislila se je tudi težav, ki čakajo nje, preden se udomi z Gabrielom, dolgov, skrbi . . .

„Lahko jo dobite, gospod Semič, in srečna bo pri vas.“

Lice starega vdovca je zažarelo. Hitel je:

„Ravno zaradi tega prihajam, gospica Zora . . . So otroci, pa je tudi kruh. Otroci dorasto, gredo po svetu . . . hišo vam zapišem, gospica, hišo na griču . . . Pustite poučevanje, škoda vaših pljučic, vaših lepih oces . . . Svojo mater vzamete k sebi, sestra bo hodila na počitnice . . . Živeli bomo kakor golobi . . . Mesto v tej vlažni sobi boste sedeli v mojem salonu, mesto da bi gazili po zimi po snegu in brljuzgi, se boste vozili v saneh na izprehod . . . kraguljčki bodo cingljali, v kozuhovino zavita gospa Semičeva bo odzdravljala zavidajočim ji pešcem . . . Gospica Zora, postanite moja žena, ne bo vam žal!“

Sivi snubec se je razvnel, skočil k Zori, jo gledal s plamečim očesom . . . Nič zoprnejšega nego zaljubljen stariček . . . Iznenadena Zora je strmela v nepričakovanega snubca . . . Kako zoprno je bilo njegovo tolsto, rdeče lice, zoprni pogled, zoprni nasmeh, ki je razkrival žalostne podrtine zobovja . . .

To lice, da bi gledala dneve in leta v svoji bližini? Za tega človeka, da bi zamenjavala svojega Gabriela? Ne! Za vse hiše in posestva ne! Odmeknila se je od žarečega snubca, se nagnila nad šopkom v vazi in nasmejala prešerno:

„Kako dehte akacije! Vonj je tako omamen, da človek skoraj ne ve, kaj govori . . . Ni res, gospod župan? Vi se ženite? Ne ženite se, dokler cveto akacije . . .“

Tako je bilo takrat, ko so cvetele akacije . . .

Pa prišla je zima. Iz stare, razpokane peči v Zorini sobi se je kadilo. Po sobi je dehtelo po vlagi in dimu. Stene so se pokrile s črnimi progami, se porastle z mahom. Stokrat pregnani pajki so se vračali trmasto v mokre kote, opazovali škodljivo nevoljno učiteljico. Okno je zamrzovalo, skozi vrata je pihalo. Zvečer je preganjal Zoro, mestno cvetko, duh pese, repe in nati, ki se je kuhala v kotlu pod njeno sobico.

Črnelina dekla je godla nad sitno učiteljico, Perkanka ji je odpovedala hrano, ker ni marala dekla nositi po snegu . . . Pot v šolo je bila slaba. Zora je prihajala premočena, otroci so bili prehlajeni, nemirni, kašljali so, tolkli z zmizlimi nogami po tleh, niso pazili na pouk. Učiteljico je bolela glava od skrbi. Mati je bolna, sestra potrebna zimske obleke, nji je treba obuvala, plašča . . . Gabriel ni naredil izpita . . . Revščina ga je zadržala — revež ne doseže nikoli ničesar o pravem času . . . Hiša na griču pa je stala ponosna, polna blaga in denarja. V nji je rdeče opremljen salon, lepo vezane knjige, mehke preproge. V moderni peči prasketa ogenj, poleg nje je mehek naslanjač, mizica s časopisi. Polna je shramba in klet. V hlevu so konji, v kolarni kočija, posli čakajo na ukaz . . . In gospodar ponosne hiše je še vedno zaljubljen . . .

Bil je šolski predsednik. Pa je prišel med poukom v šolo. Učiteljin glas je bil hripav, oči objokane, roke ozeble . . . Poslavlja se je postal ob nji, pokazal na zasneženo senožet, nad katero je kraljevala njegova hiša raz griča in rekel mehko:

„Takrat so cvetele akacije — sedaj je zima, gospica . . .“

Bilo je isto tolsto lice, isti zoprno-zaljubljeni pogled . . . Od vaškega mogotca je hitel Zorin trudni pogled na gole akacije ob zasneženi senožeti. Vrane so sedele na njih. Zima, dolg, skrbi . . . Gabriel — ali ta župan? Trud — ali brezskrbno življenje tam gori? Za hip je pomislila mlada Zora. Potem se je zravnila ponosno in odgovorila:

„Zima prejde, gospod Semič — in zopet bodo cvetele akacije . . .“

